

Jaarverslag Voedselbos De Parkse Gaard

maart 2016 – maart 2017

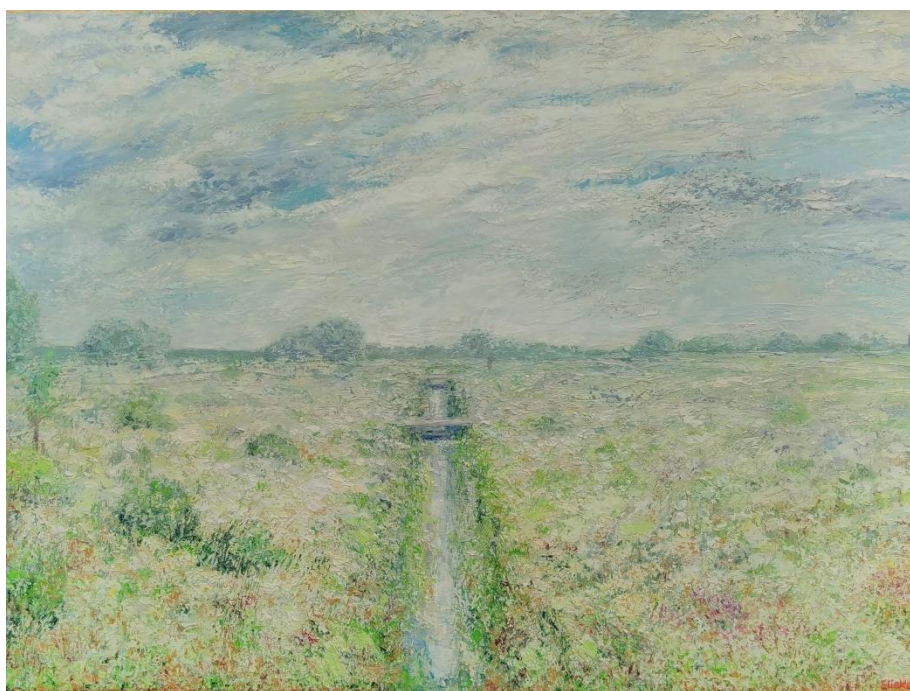
**Park Lingezen
Gemeente Overbetuwe**

Inhoud

Inleiding	5	
- Ontstaan		5
- Doel		5
1. Ecologisch Beheer	9	
- Beheer		9
- Bodemonderzoek, verbetering bodem		11
- Waarnemingen		13
2. Sociaal Beheer	13	
- Sociaal beheer Parkse Gaard		13
- Activiteiten in groter verband		15
3. Vermarkting	17	
4. Toekomst	17	

Kamilleland, het begin

Mei 2014, nog weiland

Februari 2016, aanleg

Mei 2016, ingericht

Januari 2017, begroeid

Inleiding

De Parkse Gaard is een voedselbos in de groei, dat voor een groot deel aangeplant is in het vroege voorjaar van 2016. Voorjaar 2017 zijn de soorten die het jaar ervoor niet leverbaar waren, ook geplant en is er ingeboet.

In maart 2016 kregen de initiatiefnemers van Stichting Overbetuwe Groen Natuurlijk het beheer van de 1,5 ha gelegen aan De Park. Deze beheerafspraak loopt per jaar tot en met 2018. Daarna is de toekomst van de gronden in de Basisuitrusting van Park Lingezegen, waartoe ook de Parkse Gaard behoort, voor ons onduidelijk. Voor een voedselbos, dat gezien zijn aard enkele decennia nodig heeft om tot ontwikkeling te komen, is echter een langdurige ontwikkeling van essentieel belang.

De Parkse Gaard ligt midden in De Park, deelgebied van Park Lingezegen. De Park is recent ingericht voor openlucht-recreatie en wordt in steeds toenemende mate bezocht door mensen afkomstig uit omliggende woongebieden. De komende jaren zal de natuurlijkheid en de aantrekkelijkheid van het gebied alleen maar toenemen en daarmee ook het bezoek van recreanten. In deze lijn zal ook De Parkse Gaard zich in de komende jaren ontwikkelen tot een steeds natuurlijker en aantrekkelijker gebied, dat daarmee steeds interessanter wordt voor recreanten. Naast de recreanten richten wij ons ook op doelgroepen die speciaal in de activiteiten van De Parkse Gaard geïnteresseerd zijn. We willen laten zien hoe we werken en waarom. De aanwezigheid van meerdere voedselbossen in de omgeving en binnen het geheel van Park Lingezegen versterkt de aandacht voor het aspect permacultuur. Door de vorm van experimentele landbouw die in De Parkse Gaard wordt toegepast, is de ontwikkeling ook van belang voor de gehele permacultuur-beweging, waaraan zowel in Nederland als wereldwijd steeds meer belang wordt gehecht.

Ontstaan

Vanuit Stichting Overbetuwe Groen Natuurlijk is het initiatief voortgekomen om een voedselbos in te richten en te beheren.

De vier bestuursleden van deze vrijwilligersorganisatie, die streeft naar versterking van landschap en natuurwaarden, zijn in contact gekomen met de parkorganisatie van Park Lingezegen. Na een intensieve fase van overleggen, is De Parkse Gaard tot stand gekomen.

De vier bestuursleden die gewerkt hebben aan de plannen voor inrichting en het beheer uitvoeren na de inrichting zijn Leo Starink, Wim van Middelaar, Elieke Starink en Margreet Jellema.

Het is de bedoeling om meer mensen van buiten de Stichting bij De Parkse Gaard te betrekken en een werkgroep te vormen die los opereert binnen de Stichting.

Het voedselbos is aangelegd door Park Lingezegen en het beheer is op 18 april overgedragen aan de SOGN. Voorlopig tot en met 2018.

Doel

Het terrein is ontworpen met advies van Wouter van Eck, die in Ketelbroek een eigen voedselbos heeft ontwikkeld, om uit te groeien tot een voorbeeld van een permacultuurbos. Het bestaat uit vele soorten permanente planten die zijn aangeplant in bewust gekozen samenhang. Door een natuurlijk werkend ecologisch geheel te laten ontstaan, zorgt het natuurlijke evenwicht voor een gezonde en levenskrachtige plantengemeenschap die op den duur een grote variatie aan voedingsmiddelen gaat voortbrengen.

Eenjarige planten, die het overgrote deel uitmaken van het gangbare voedingspatroon, vragen een continue herhaling van zetten. Grond bewerken, bemesten, zaaien of planten, wieden, bestrijdingsmiddelen toedienen, watergeven, oogsten is de basis daarvan.

**Krentenboompjes
in het kale begin**

**Een rimpelroos die verscholen in de
wolfsfoot groeit**

De heerlijk geurende gele bes

Een voedselbos vraagt heel veel minder werk door dit allemaal niet te doen. Het vraagt ook heel veel minder gebruik van (fossiele) brandstoffen en geen gebruik van (kunst)mest en bestrijdingsmiddelen. Natuur zelf streeft altijd naar een ontwikkeling naar bos, een ecosysteem dat zichzelf in stand houdt en een enorme rijkdom kent aan biodiversiteit en productie.

In een voedselbos imiteren we principes uit een bos.

Cruciaal is de kwaliteit van de bodem. Een goede bodem met een rijk bodemleven is het kapitaal dat in de loop van de jaren moet ontstaan. De kringloop van de gewassen zorgt voor organisch materiaal dat door het bodemleven beschikbaar wordt gemaakt voor de planten. Ziekteverwekkers worden ook belemmerd. Een gezonde bodem kan meer water vasthouden en is daardoor klimaatbestendiger dan een traditioneel bewerkte bodem. Bij regen veel minder wateroverlast, bij droogte veel minder droogteschade.

Het planten van stikstofbindende soorten (vlinderbloemigen en ook elzen, olijfwilgen en duindoorn), de combinatie van oppervlakkig en diep wortelende soorten en het niet weghevelen van spontane begroeiing is er tevens op gericht de bodemkwaliteit te verbeteren.

Bovengronds ontstaat een natuurlijke omgeving die een diversiteit aan dieren - insecten, vogels, waterdiertjes, kleine zoogdieren enzovoort – aantrekt, waardoor een optredende plaag onderdrukt wordt. Ook de variatie aan gewassen draagt eraan bij dat een optredende ziekte of plaag zich niet wijd zou kunnen verspreiden.

Deze vernieuwende manier van landbouw vindt op vele verschillende manieren toepassing, ook in Park Lingezen. Wij willen door een consequente versie ten uitvoering te brengen mensen ervan bewust maken hoeveel positieve ontwikkelingen het oplevert, aan natuur en aan voedsel. Wij willen laten zien hoe mens en natuur samen kunnen werken.

De Parkse Gaard wil:

1. Experimenteren met het ontwikkelen van een gezond, stabiel, ecologisch systeem dat voedsel voortbrengt, op basis van ideeën uit de permacultuur. Hierbij worden de kenmerken van een natuurlijk bos toegepast op voedselproductie.
2. Mensen bij het voedselbos betrekken, zowel actief als passief. Zowel medewerkers en mededenkers als mensen die uit interesse of voor ontspanning deelnemen aan de activiteiten van de Parkse Gaard waarmee ze in contact komen met andere ideeën en beleving betreffende voedselteelt en voeding en tegelijk de schoonheid van een mooi stukje natuur ervaren.
3. In loop van de jaren in toenemende mate de opbrengst in het voedselbos vermarkten in het belang van het voortbestaan van het voedselbos.

Het eerste jaar waren de eerste twee punten van belang. Hierna worden deze twee, Ecologisch en Sociaal beheer, toegelicht en worden Vermarkting en Toekomst geschetst.

**Holletje van
veldmuis**

Nestje van dwergmuis

Plaatsen steenuilenkast

1 Ecologisch Beheer

Het eerste jaar leverde voor ons als beheerders verrassingen op, veel nieuwe contacten, inzichten, ideeën en ervaringen.

Het perceel bestond voorheen uit grasland. Het stond bekend als 'de Rotte Poel' omdat het laag gelegen was. Het ligt namelijk in de loop van een oude verlande watergang. Gemiddeld is 50 cm grond opgebracht, afkomstig van voornamelijk nieuw gegraven watergangen in de omgeving. De grond bestond grotendeels uit zware klei, deels zelfs heel donkere zuurstofloze klei en ook deels uit zandiger grond. Toevalligerwijs is die laatste component voornamelijk rond de poel terecht gekomen. In deze totaal onvoorbereide grond was nauwelijks organisch materiaal en evenmin dierlijk leven aanwezig. We besteden dan ook veel aandacht aan verbeteren van de bodem, het belangrijkste kapitaal van een voedselbos.

We zagen de kale klei veranderen in een terrein met hoog opschietende spontane begroeiing waartussen de paar honderd bessenstruiken onzichtbaar waren en waar de hoogstamboompjes nog net met de kruin bovenuit kwamen.

In de westelijke helft was de hanenpoot dominant, tezamen met perzikkruid. In de oostelijke, achterste helft was de begroeiing gemiddeld wat lager en gevarieerder. Mogelijk heeft dit te maken met de wijze van aanleg en hebben in het beginstuk meer zware wagens gereden, waardoor het juist hanenpoot is die 'aanslaat' op de compacte grond.

Ook komend jaar verwachten we weer dergelijke spontane soorten die in de loop van jaren, als de bodem zich verder ontwikkelt, zullen veranderen in minder hoge vegetatie. Ons beleid is om geen actief beheer te voeren ten aanzien van de spontane kruidlaag, ervan uitgaand dat deze voor de ontwikkeling van de bodem van grote waarde is. De doorworteling maakte de grond losser, toegankelijk voor water en lucht, en het stimuleert de groei van het bodemleven. Hiermee komt de verdere ontwikkeling op gang.

Omdat het hele bos in één keer geplant is, worden vele successiefases in de ontwikkeling van een natuurlijk bos overgeslagen. Een zekere mate van beheer is nodig voor er een natuurlijk evenwichtig systeem ontstaat. Dit zal vele jaren duren.

In de vruchtbare klei verwachten we dat binnen enkele jaren al een pril natuurgebied is ontstaan waarvan de bomen en struiken oogst beginnen te geven en dat zich steeds beter leent voor een scala aan activiteiten met betrekking tot natuur en natuurlijke voedselteelt.

Beheer

In een jong voedselbos dat zich volgens permacultuur-principes ontwikkelt, is beheer nodig.

Dit bestaat uit diverse activiteiten, zoals:

- Water geven, met een door de drie Gaarden gezamenlijk aangeschafte pomp of met emmers als de begroeiing te hoog is voor gesleep met slangen.
- Padencircuit open zeisen om het terrein toegankelijk te houden.
- Het planten van vulhout (tijdelijke snelgroeiende soorten die na verloop van tijd verwijderd worden) ter beschutting van bessenstruiken.
- Geul en poel openhouden om verlanding tegen te gaan.

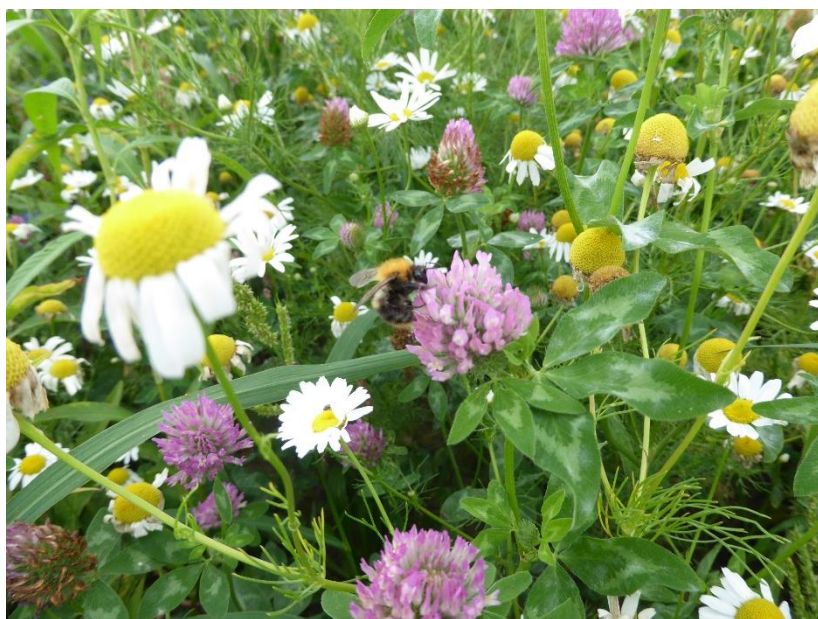
Andere activiteiten:

- Aanleg handpomp in buurt van de poel.
- Aanleg insectenhotel en bijenstal, samen met Wilde Bijenwerkgroep Overbetuwe. Van belang voor bestuiving en ook educatief van belang. Insectenhotel zal in 2017 samen met schoolkinderen worden ingevuld.

**Zoete Ermgaard, nog in goeden
doen
De appeltjes zijn voortijdig
gevallen.**

**Net als bij de Brabantse Bellefleur
sloeg ook bij de Ermgaard de stress
in juli toe.**

Stress. In de loop van de zomer ging de toestand van veel bomen en struiken zienderogen achteruit. Uit zelfbescherming gingen ze 'in de herfststand' om de gebrekkige omstandigheden te doorstaan. Voor komend seizoen hopen we dat de meeste verder zullen groeien doordat de bodem zich ondertussen heeft ontwikkeld. Onduidelijk is hoeveel het niet zullen redden. Bij de inboet in maart werd duidelijk dat er redelijk wat uitval was, die aangevuld is door Park Lingezen.

Schade. Het terrein was het hele jaar door vrij toegankelijk. Hondenkeutels zijn aanwijzingen van gebruik door wandelaars, evenals de zich spontaan ontwikkelende paadjes. Omdat door onkruid niet te zien is waar struiken staan, is dit niet wenselijk. We constateren diverse kleine vernielingen en baldadigheid, vooral rond de poel.

Met maai- en onderhoudswerk langs de watergangen is per ongeluk ook de jonge haagaanplant beschadigd. Voor volgend jaar zullen we duidelijker aangeven waar beplanting staat.

Bodemonderzoek

De bodem van het terrein is kort voor de aanplant opgehoogd met ongeveer 50 cm klei die uit de omgeving is afgegraven, voornamelijk bij de aanleg van watergangen. Hierin is weinig organisch materiaal aanwezig en weinig bodemleven. De problemen met de groei van de beplanting hangen hier ongetwijfeld mee samen.

Inzaaien van eetbare bloemen en kruiden, van bonen (stikstof) en het planten van permanente groente in de boomgaard leverden helemaal geen resultaat op. Evenmin kwam graan op dat eenmalig is gezaaid in de buitenste rand. Alleen de rabarber langs de geul komt dit voorjaar weer terug.

In augustus hebben we een bodemonderzoek laten doen door EuroFins/BLGG, gelijktijdig met de andere twee voedselbossen. De resultaten wezen uit dat de kleigrond nog een lange ontwikkeling nodig heeft voor het een goede voedingsbodem is. In aanvullend residuenonderzoek werd geen enkele schadelijke stof aangetroffen in verontrustende hoeveelheden.

Ter stimulering van de verbetering van de bodem hebben we een aantal maatregelen genomen om de natuurlijke ontwikkeling wat te versnellen:

1 Eind augustus zijn 10 kilo regenwormen uitgezet, geleverd door de firma Greenguards. Deze maken de grond losser doordat ze gangen graven, ze leven van het wortelmateriaal en zullen zich volgend jaar voortplanten.

2 We hebben gemulcht rond de fruitbomen en struiken met stro afkomstig van een biologische boer uit Hemmen. Dit verrijkt de bodem met organisch materiaal en stimuleert het bodemleven door hen voedsel te bieden. Tevens houdt het vocht vast en beschermt het wortels tegen kou in de winter.

3 Wormenmest, bergen bladeren, gekregen uit tuinen van bekenden, en gras uit Fikkersdries zijn uitgereden. Tussen de hazelaars zijn elzentakken en –bladeren gelegd, van in de buurt geknotte elzen. Elzen bevatten stikstof, wat van belang is voor productie van eiwithoudende noten. Door de verschillende materialen elk in een beperkt gebied toe te passen, willen we zien wat het effect is.

Kruidlaag. Een andere maatregel vanwege de slechte grond is dat we niet op korte termijn al veel aandacht aan de kruidlaag zullen besteden, ook gezien de hiermee opgedane ervaring. Het zal vergeefse moeite en weggegooid geld blijken te zijn. Nadat de bodem zich heeft ontwikkeld zal juist de kruidlaag een belangrijk aspect van het voedselbos gaan uitmaken.

Belangstelling van mensen van Park Lingezen, zoals Yvonne Meekes

Daslook planten op werkmiddag vroeg in april

Waarnemingen

Het opzetten van een systematische monitoring van spontane vegetatie, bodemleven, vogels, insecten en waterdiertjes is het eerste jaar niet van de grond gekomen. Met de drie Gaarden is dit geprobeerd gezamenlijk te regelen, ook in overleg met de parkorganisatie en daarmee zullen we in het komende jaar verder gaan.

In de Parkse Gaard hebben we wel zelf de spontane vegetatie gemonitord. Er zijn 78 soorten niet-gezaaide vaatplanten gezien.

Voorkomende soorten vogels zijn goed bekend dankzij een waarnemer van Vogelwerkgroep Arnhem, Alexander Welle, die alle waarnemingen op Waarneming.nl zet, en in het vervolg speciaal op De Parkse Gaard let.

Enkele opvallende waarnemingen in het eerste seizoen

In de onverwacht hoge hanenpootvegetatie troffen we tegen de herfst tientallen ronde nestjes van de dwergmuis aan. Met de veldmuizen, waarvan de gaatjes echt overal te zien zijn, maken zij duidelijk waarom de torenvalk zo vaak boven ons terrein hangt. Altijd aan de oostelijke kant, kennelijk zijn territorium. Ook buizerds worden gezien.

Voor fazanten en patrijzen biedt het gebied een welkome plek waar ze bescherming vinden. Het is vaste prik dat er enkele fazanten schreeuwend wegfladderen als je ze per ongeluk te dicht nadert. Bij de poel treffen we regelmatig groepen watersnippen. Een haas springt weg als iemand nadert.

2 Sociaal beheer

We streven ernaar om mensen actief en passief te betrekken bij de vernieuwende manier van voedselproductie en natuurontwikkeling die wij laten zien. Actief door de mogelijkheid te bieden mee te werken. Passief door het bijwonen van excursies, workshops, lezingen enzovoort. In het eerste jaar zijn we op beperkte schaal en op verschillende manieren begonnen recreanten en geïnteresseerden te betrekken. Die beperking is noodgedwongen omdat het voedselbos nog te pril is om veel te bieden. We zijn zelf de mogelijkheden voor sociale activiteiten nog aan het opbouwen. Daarnaast is van belang om bekendheid te verwerven, waartoe op een aantal manieren ingezet is.

Sociaal beheer Parkse Gaard

Aantrekken geïnteresseerden

Inloopmiddagen zijn een mogelijkheid voor informele kennismaking op de laatste zaterdag van de maand. Dit is gestart in april 2016 en trekt een wisselend aantal mensen.

Toen het voor het eerst in de lokale bladen werd aangekondigd leverde dat meteen twee artikelen in diezelfde bladen op.

De aanloop op deze middagen varieert van 9 mensen tot niemand. Ook in de winter gaan ze door, behalve toen het op oudejaarsdag viel. Al komt maar één persoon binnenlopen, als zij op het eind van de rondleiding uitroept dat een nieuwe wereld voor haar open is gegaan, dan is het helemaal de moeite waard geweest. Daar doe je het voor.

Deze middagen blijken ook goed voor het leggen van langdurigere contacten met geïnteresseerden. Op deze middagen zijn altijd mensen van de vaste groep aan het werk en kan door bezoekers meegewerkt worden als ze willen.

Actieve vrijwilligers

Een aantal keren zijn we ondersteund door werkwilligen, bijvoorbeeld om water te geven, wormen uit te zetten, vulhout te plaatsen. Deels vielen dit samen met de inloopmiddagen. Oproepen werden

Officiële
opening,
2 oktober 2016

geplaatst bij de achterban van SOGN en bij degenen die de Nieuwsbrief ontvangen, op de eigen website, Twitter, mondelinge contacten; ze leverden altijd een aantal helpers op.

PR (Website/ Nieuwsbrief/ Twitter)

Vanaf februari 2016 is een website van De Parkse Gaard in de lucht.

Hierop kunnen mensen zich inschrijven voor de Nieuwsbrief die vanaf maart verschijnt. Voor de Nieuwsbrief, die ongeveer 1x per maand (digitaal) verschijnt, gaven tot maart 2017 ruim 60 geïnteresseerden zich op.

Ook is in maart 2016 een twitteraccount van De Parkse Gaard gestart met tot maart 2017 29 volgers. Ter informatie van passanten is door Park Lingezen een groot bord geplaatst bij de ingang van de Parkse Gaard.

Activiteiten in groter verband

Officiële opening

De grootste publieksactiviteit was ongetwijfeld de officiële opening van de Drie Gaarden op 2 oktober 2016. De Drie Gaarden hebben veel gezamenlijk voorbereid aan deze dag waarop elk een eigen invulling gaf.

Deze geslaagde middag, georganiseerd met financiële en professionele ondersteuning van Park Lingezen, bood een mooie kans om te laten zien wat we doen en wat we willen. De Parkse Gaard had een kraam waar informatie werd gegeven en voedsel werd bereid dat een voorproefje bood van wat komen gaat. Daarnaast ook natuurknutselen, appelmoes maken en excursies, waaronder een pluktocht onder leiding van herboriste Paula van Lingen.

Voorafgaand aan de opening werden diverse media bereikt, dankzij inzet van communicatiebureau De Lynx.

Overige openbare activiteiten

Meegedaan aan grotere georganiseerde activiteiten zoals NLDoeit, Boomplantdag, die zich afspeelden op terreinen van de andere voedselbossen, die net als wij in aanleg waren.

De informatieavond van de drie Gaarden in De Landerij op 25 april trok 18 bezoekers.

We waren aanwezig op de Voorjaarsmarkt van de Landerij, Dag van Park Lingezen, Vrijetijdsmarkt Elst, Congres Van Akker tot Bos in Bemmelen en deden mee aan de Open-Tuinendag van Groen Arnhem.

De drie, en straks vier, en nog later vijf, voedselbossen in De Park onderhouden regelmatig contact om elkaar te informeren en te versterken. We delen een gemeenschappelijke schuur op het terrein van Dienstverlening in het Groen, en hebben gereedschap kunnen kopen uit het budget van de Parkorganisatie. We zijn vertegenwoordigd in de gebruikersraad van Park Lingezen.

Bijscholing

Diverse congressen/symposia zijn bezocht, zoals die georganiseerd door Van Akker tot Bos (2x), Voedsel Anders in Wageningen, insectendagcursus, Voedselboscursus Ketelbroek, ASeed 2016 en 2017.

Bezoeken aan aantal aanverwante bedrijven, zoals Doornik Natuurakkers, MergenMetz in Doorwerth, Akkermaal in Lent, Ketelbroek, Samenland van Taco Blom in het Belgische Sint Truiden, de Bredelaar, in Park Lingezen.

Donateurs/sponsors

Dankzij de ondersteuning in geld of in goederen en diensten van drie burgers en vier bedrijven en instanties hadden we extra mogelijkheden.

De kaart van het gebied is uit 1830-1850. De Parkse Gaard ligt ten zuiden van de kromme watergang die rechts van de zuidelijke toegangsweg naar het kasteelterrein 'De Perk' begint. Die bocht is nog te herkennen in ons perceel, al is de huidige watergang nieuw gegraven. Deze oude sloot volgt nog de contour van de oude, verlande watergang, in de loop waarin De Parkse Gaard nu ligt.

Dat wij hier niet de eersten zijn, blijkt ook uit de scherven die uit de grond kwamen. Ze komen uit opgebrachte grond, die elders in De Park uitgegraven is. De vondsten dateren vanaf de Romeinse tijd tot aan recente tijd. Het zijn vooral laat-middeleeuwse scherven.

3 Vermarkting

We streven ernaar om met de producten uit het bos die in de komende jaren geoogst kunnen worden, geld te verdienen om het voedselbos in stand te houden. Ook excursies, NME, lezingen en andere sociale en educatieve activiteiten zullen geld opbrengen.

In augustus is wat jam gemaakt van alle bessen die er waren: gele, rode, zwarte bes, kruisbes, en de onverwacht heerlijke krentjes van de krentenboom. Symbool van wat komen gaat. Daarnaast is er geplukt om cadeau te geven aan enkele mensen die het verdienen. Een bakje rozebottels is gedroogd. Totale fruitoogst naar schatting 1 kilo.

We oriënteren ons en experimenteren met manieren om oogst te verwerken en te vermarkten. Daarvoor is een droogoven aangeschaft die veel gedroogde appelschijfjes en fruitleer (gedroogde fruitpuree) opleverden. Dit zijn experimenten met mogelijke verwerking van toekomstige oogsten. We streven naar meer excursies, en met de eerste belangstellenden zijn hiervoor al afspraken gemaakt.

Monitoring opzetten, NME en andere vormen van educatie ontwikkelen en verder de verwerking en verkoop van toekomstige oogst uitwerken zijn doelen. We blijven leren en ontwikkelen onszelf tegelijk met de groei van het bos, terwijl we proberen meer mensen bij het beheer van het voedselbos te betrekken.

4 Toekomst

Met de komst van de lente van 2017 is ook De Parkse Gaard weer tot bloei gekomen. We zijn ons heel goed bewust dat dit nog maar het begin is van een lange, bijzondere en experimentele ontwikkeling waarvan we verwachten dat die in de loop van jaren zijn waarde en belang zal gaan bewijzen.

Een bos doet tenslotte enkele honderden jaren over de ontwikkeling van kale vlakte naar bos, dus enig geduld bij het imiteren van de kenmerken van een natuurlijk bos ten behoeve van een ecologisch stabiel systeem dat binnen de biodiversiteit ook voedsel voortbrengt, is onvermijdelijk.

Wij denken dat De Parkse Gaard een waardevolle verrijking vormt van wat Park Lingezege te bieden heeft en we hopen dit in de toekomst steeds beter duidelijk te maken. Dit is mogelijk door de vrijwillige inzet van onze groep, waarvoor we in de toekomst uitbreiding streven.

Colofon

Foto's: Margreet Jellema, Wim van Middelaar, Leo Starink, Kirsten den Boef (voorkant en p.14)

Tekeningen: Elieke Starink

Tekst: Margreet Jellema

